

MALNOMS DE LA LLOSA DE RANES

Filibert Pons

Aquest treball és una recopilació exhaustiva dels malnoms de la Llosa de Ranes per tal que puguem quedar recollits i, al mateix temps, ser consultats, revisats i aprofitats per tots aquells a qui puguem interessar. Per un altre costat és, també, un deute personal amb el poble de la Llosa de Ranes.

Aquesta població de la comarca de la Costera conté un interessant conjunt de malnoms que a continuació exposarem.

Abans de tot, caldrà exposar algunes consideracions:

- L'aparició de malnoms designant oficis, característiques físiques o psíquiques amb un lèxic actualment desconegut en la pròpia variant dialectal de la Llosa, i més pròpia d'altres dialectes (ex: petit/menut, xicotet; minyonet/ xiquet) així com també l'aparició d'un lèxic actualment desconegut per a les noves generacions (morquero = qui s'ocupa d'eliminar el solatge de l'oli).
- La presència d'un conjunt de malnoms castellanitzats, lèxicament o morfològica, que mantenim per ser aquesta la seua forma en la malnomenació.
- Evidentment, els malnoms solen heretar-se de pares a fills (normalment s'hereta el malnom del pare) i s'adapten al gènere de l'hereu o hereva. Solament un "motiu" especial (característica física peculiar o fet rellevant) pot fer que una persona perdi el seu malnom i n'adopti un de nou. El fet que els malnoms s'hereten provoca alguns entrebancs per tal d'establir l'origen o motiu que provocaren la seua aparició, ja que l'acció o motiu que la provocaren data de moltes generacions anteriors i ningú no ho recorda, simplement el malnom ha estat transmès de generació en generació fins als nostres dies (són els casos de

molts dels malnoms marcats amb un ?).

- He considerat oportú no incorporar als malnoms l'addició de "el tio/ la tia..." (costum molt arrelat a la Llosa) per considerar-ho irrellevant en la forma o significat dels malnoms. Tampoc incorpore l'article definit als malnoms, entre d'altres raons perquè tots els malnoms amb possibilitat de fer el femení o masculí ho fan, però aquells que no tenen una forma de femení/ masculí clara o simplement no en tenen solen anteposar la fórmula "la/el + del/de la + malnom".

D'altra banda, he considerat més adient fer una relació alfabètica i no agrupar els malnoms per camps semàntics, perquè pense que aquesta és la forma més còmoda de consulta.

MALNOM		SIGNIFICAT
ABAEJO	[aba'edʒo]	Professió: avantpassat venedor peix salat
ABAT	[a'bat]	Persona molt devota
ALEMÀ	[ale'ma]	?
AGUASIL	[awa'zil]	Professió
ALI	['ali]	?
AMPLE	['ample]	Forma física
ANDRIANA	[andri'ana]	Nom propi
AZANYA	[a'saɲa]	Posició favorable al polític republicà
ARGILAGA	[ardʒi'laya]	Per ser l'únic a penetrar en les argelagues
ARRIERO	[arri'ero]	Professió
ARROPERO	[arro'pero]	Possiblement un avantpassat produïra arrop
ARTILLERO	[arti'lero]	Possible tasca militar?
BACINEROT	[basine'rɔt]	Persona molt tafanera. Derivat de "bací"
BARRACA	[ba'rɾaka]	?
BARRANC	[ba'rɾaɲk]	Avantpassats propietaris de terres pròximes al barranc
BARRILET	[barri'let]	Aspecte físic

MALNOM		SIGNIFICAT
BATORETA	[bato'reta]	Per la marca de naixement semblant a una bacora i per la mala pronúncia de xiquet
BEATO	[be'ato]	Persona molt devota
BELLOTA	[be###'ato]	?
BORJA	['bɔrdʒɔ]	Cognom
BIRRI	['birri]	Possiblement derivat de "bírria" (ser poca cosa)
BLAI	[blaj]	Prenom avi
BLAIET	[bla'jet]	Germà de l'anterior, ús del diminutiu per tal de diferenciar-los
BLANCO	['blan̄ko]	Possiblement color de la pell, molt blanca
BOI	[boj]	Anglicisme introduït en l'època de les pel·lícules de Tarzan, fill de Tarzan
BOLA	['bola]	Aspecte físic: redó
BOLES	['boles]	Exclamació freqüent, i ús de la paraula amb significat de testicles
BOLITA	[bo'lita]	Aficionat de xicotet al joc, normalment jugat per xiques, de boletes (actualment "caniques")
BOMBERO	[bom'bero]	?
BOSSA	['bosa]	Significat d'escrot
BOTIFARRA	[boti'farra]	Abús de la paraula en el seu parlar
BROSSA	['brɔsɔ]	Perquè anava a segar "brossa" (herbes diverses) per a les vaques
BURRA	['burra]	?
CACAUERO	[kaka'wero]	Possiblement avantpassat dedicat a a conrear cacau
CAGALLÓ	[kay'a'lo]	?
CAGA-ROTLLOS	['kay'a'rrollos]	?
CALDO	['kaldo]	?
CALIU	[ka'liu]	?

MALNOM		SIGNIFICAT
CAMETA	[ka'meta]	?
CAMPANA	[kam'pana]	?
CAMPEON	[kampe'on]	S'autoproclamava campió
CAMPETXANA	[kampe'tjana]	Significat de persona agradable en el tracte
CANARI	[ka'nari]	?
CANDEL	[kan'del]	?
CANTINERO	[kanti'nero]	Possible professió d'algun avantpassat ?
CANYETE	[ka'nete]	?
CARABASSA	[kara'basa]	?
CARAGOL	[kara'ɣol]	Possiblement relacionat amb la lentitud d'algun avantpassat
CARBONER	[karbo'ner]	Professió
CARLÀMPIO	[kar'lampjo]	Nom propi
CARRERES	[ka'rres]	Cognom
CARRETER	[karre'ter]	Professió
CATALÍ	[kata'li]	?
CATAU	[ka'tau]	?
CEGA	[ˈseɣa]	Avantpassat (sa mare) era cega
CENDRA	[ˈsendre]	?
CORROUERO	[koro'wero]	?
CEVILA	[se'vila]	Femení i deformació de "civil". Muller de l'encarregat de pregonar pel poble els bàndols
CIGARRET	[siya'rret]	?
CINE (EL DEL)	[ˈsine]	Antic propietari del cinema del poble
CIRERA	[si'ra]	?
CLARÍ	[kla'ri]	?
COC	[kɔk]	?
COETERO	[kue'tero]	Possiblement molt aficionat a tirar coets
COIXO (EL)	[ˈkojfo]	Característica física

MALNOM		SIGNIFICAT
COLAU	[ko'laɯ]	Apòcope de Nicolau
CÒLBIT	[ˈkɔlbit]	?
COLLAR	[ko'lar]	Per ser molt partidari del jugador de futbol Collar pertanyent a l'equip del Real Madrid
CONILL	[ko'niλ]	?
CONSUMERO	[konsu'mero]	Possiblement persona cantadora. Derivat de consumeta. Però també possiblement prové dels avantpassats encarregats de les peses per al consum del poble (encarregats dels pesos per tal de delimitar les taxes a pagar a l'ajuntament per la venda de productes).
CONVINÈNCIA	[koŋvi'nencja]	?
COQUETES	[ko'ketes]	?
CORNA	[ˈkorna]	?
CORONA	[ko'rona]	?
COSCOLLAR	[kosco'lar]	?
COTXE (EL DEL)	[ko'tʃe]	Antic propietari de la línia de transport Llosa-Xàtiva (les persones mai pujaven a l'autobús sinó al "cotxe", o agafaven el "cotxe")
CREUETA	[cre'weta]	?
DENTETA	[den'teta]	Característica física
DULCE	[ˈdulʃe]	Prenom
ESQUILAOR	[eskila'or]	Professió
FARINA	[fa'rina]	?
FATI	[ˈfati]	Per similitud amb un personatge dels còmics de postguerra anomenat el "Fati"
FATXÀ	[fa'tʃa]	?
FERRATJA	[fe'rɾadʒa]	?

MALNOM		SIGNIFICAT
FERRER	[fe'rrer]	Professió
FERREROT	[ferre'rɔt]	Professió. Familiar de l'anterior però d'aspecte físic més gran
FIDEUERO	[fide'wero]	?
FILANER	[fila'ner]	Possiblement avantpassat tinguera aquesta professió?
FLAC	[flak]	Aspecte físic
FOGASSA	[fo'ɣasa]	Ironia sobre aspecte físic i allò que representa la fogassa (classe de dolç)
FORMIGA	[for'miya]	?
FOIETES	[fo'jetes]	Propietari d'un terreny en la partida de la Foia
GAIANES	[ga'janes]	?
GALLINA	[ga'λina]	?
GALLINO	[ga'λino]	?
GALLO	[ˈgalo]	Partidari del torero "el Gallo"
GAMBERRO	[gam'berro]	?
GAT	[gat]	?
GATET	[ga'tet]	?
GAVATXO	[ga'vatxo]	?
GRANERO	[gra'nero]	Partidari del torero "Granero"
GRANJA	[ˈgrandʒa]	El cap de família procedeix de la població de la Granja de la Costera
GUAPO	[ˈwapo]	Procedeixen d'una altra població (Rotglà-corberà)
GUIARRÓ	[gita'rro]	?
GUIXA	[ˈgiʃa]	Possiblement persona inquieta?
HERBESSER	[erbe'ser]	Professió: dedicat a vendre herba per als animals
HOMENET	[ome'net]	Característica física (home de poca altura)
JAQUETÓ	[dʒake'to]	Derivació del cognom Chaquet o Jaquet

MALNOM		SIGNIFICAT
JAUMOT	[dʒo'mət]	Avantpassat del mateix nom i molt alt
XORQUES	[ˈtʃorkes]	Cognom Chorques
XUBETO	[tʃu'βeto]	?
LARROUS	[la'rɾəʊs]	Partidari de Lerro. Deformació de la pronúncia
LEA	[ˈlea]	Cognom
MAERA	[ma'era]	?
MAGNETO	[mag'neto]	Professió: realitza bobinatges dels motors (element mecànic que produeix electricitat mitjançant uns imants)
MAGRE	[ˈmayre]	?
MAINÉS	[mai'nes]	Deformació de l'expressió de "mare Inés"
MANIES	[ma'nies]	?
MARAVILLA	[mara'viʎa]	Perquè sembla que tocava molt bé la guitarra
MARCAT	[mar'kat]	Antecessors marcats de pigota
MARCO	[ˈmarko]	Possiblement avantpassat amb nom de Marco
MELERO	[me'lero]	Venedor de fruita (taronges) que segons ell eren com la "mel"
MELÓ	[me'lo]	?
MENEO	[me'neo]	?
MENTIROLA	[menti'rɔlə]	?
MORRONGA	[mo'rɾoŋga]	?
METXO	[ˈmetʃo]	?
METXULL	[me'tʃuʎ]	?
MIA	[ˈmia]	Jugador de pilota que solia demanar la pilota quan el contrari la tornava i no volia que la jugara el company amb l'expressió "mia"
MILERA	[mi'lera]	?

MALNOM		SIGNIFICAT
MINYONET	[miɲo'net]	Característica física: de poca alçària (diminutiu de minyó)
MINYANA	[mi'ɲana]	Possiblement avantpassat amb aquest cognom?
MISERENEA	[mise'renea]	?
MOIXO	[mojfo]	?
MOLINER	[moli'ner]	Professió dels avantpassats
MOLLET	[mo'let]	A causa de tenir el parlar dolç, tou
MOMO	[momo]	Possiblement gens agraciats?
MONA	[mona]	Possiblement molt gesticulador?
MONJA	[mɔndʒo]	Tal vegada persona molt devota?
MONOT	[mo'nɔt]	?
MONTE	[monte]	?
MONTITXELVO	[monti'tʃelvo]	?
MONYA	[moɲa]	Ironia sobre la falta de cabell
MORATXO	[mo'ratʃo]	?
MORENO	[mo'reno]	Característica física
MÓRGAN	[mɔrgan]	Prové de la passió pel paper cinematogràfic de cert actor que a la pel·lícula s'anomenava "Morgan"
MORILLO	[mu'riɫo]	Cognom
MORQUERO	[mor'kero]	Possiblement algun avantpassat treballador a l'almàssera i encarregat de recollir la morca
MOSCARDA	[mos'karða]	?
MOSQUIT	[mos'kit]	Característica física: molt prim
MUELA	[mwela]	Característica física: dents llargues
MURO	[muro]	Per procedir d'aquest poble
MUT (EL)	[mut]	Característica d'un avantpassat
NAP	[nap]	?
NASCORCAT	[naskor'kat]	Característica física
NEGRE	[neɣre]	Característica física: de pell molt morena
NINYO	[niɲo]	Ironia sobre la seua alçària

MALNOM		SIGNIFICAT
NOI	[noɨ]	Per haver viscut algun temps, quan era encara un xiquet, a Barcelona; els veïns segurament sentirien cridar-lo "noi".
OLI	[ˈoli]	?
ORDINARI	[orðiˈnari]	Professió: encarregat de fer diversos encàrrecs a València
OUET	[oˈwet]	?
PAIXARELL	[paɨˈfaˈrelɫ]	Probablement algun avantpassat era aficionat a caçar pardals mitjançant visc (especialment passerells).
PALERES	[paˈleres]	?
PALOMO	[paˈlomo]	Colomaire
PANDERET	[pandeˈret]	?
PANDERO	[panˈdero]	?
PANEA	[paˈnea]	?
PANET	[paˈnet]	?
PAPAÏTO	[papaˈito]	?
PASTELERO	[pasteˈlero]	Propietari d'una pastisseria
PATA	[ˈpata]	?
PATAETES	[pataˈetes]	Per la forma d'anar caminant a passos curts
PEGASSO	[peˈɣaso]	Ironia per la seua lentitud de fer les coses
PELEGRÍ	[peleˈɣri]	?
PELLETES	[peˈletes]	?
PELUTXO	[peˈlutʃo]	?
PENCA	[ˈpeŋka]	?
PENINES	[peˈnines]	?
PERDIGON	[perðiˈɣon]	?
PEREQUILET	[perekiˈlet]	Possiblement diminutiu de Perico?
PERRITA	[peˈrrita]	?
PETIT	[peˈtit]	Característica física
PETONA	[peˈtona]	?

MALNOM		SIGNIFICAT
PETORRICA	[peto'rrika]	?
PICANYA	[pi'kaɲa]	La família procedeix d'aquesta població
PIGAT	[pi'ɣat]	Característica física: persona amb moltes pigues
PILÓ	[pi'lo]	Característica física: persona molt alta
PINTOR (EL)	[pin'tor]	Professió
PIPA	[ˈpipa]	?
PIULA	[ˈpiuɫa]	Persona de poca alçària. Possiblement per similitud amb els polls
POLACO	[po'lako]	?
POLL	[poɫ]	?
POMA	[ˈpoma]	?
PUÇA	[ˈpusa]	?
PUTXERO	[pu'tʃero]	Procedeixen de la Granja de la Costera i es desconeix l'origen del malnom
QUADRAO	[kwa'ðrao]	?
QUELÉ	[ke'le]	Apocorístic de Miquel
QUERAÏLLA	[kera'illa]	?
RÀCANO	[ˈrakano]	Per la poca alçària
RAFELOT	[rrefe'lot]	Augmentatiu del prenom
RAIÓ (EL)	[ˈrrayo]	?
RANTA	[ˈrranta]	?
RASA	[ˈrrasa]	Origen en la pel·lícula <i>Raza</i>
RASCLE	[ˈraskle]	Possiblement per les maneres poc fines, com el rascle quan desterrossen la terra.
RATAO	[rra'tao]	Característica física: marcat de pigota
RATAT	[rra'tat]	Característica física: marcat de pigota

MALNOM		SIGNIFICAT
RAVANELL	[rrava'neλ]	Pel treball d'anar a segar per al bestiar.
RAVATXOL	[rrava'tʃol]	?
REIET	[rre'jet]	Aquests dos cognoms pertanyen a persones procedents de la Granja de la costera i són familiars
REINETA	[rrei'neta]	?
RENYÓ	[rre'ɲo]	?
REO	[r'reo]	?
RIOLA	[rri'olo]	?
ROBERT	[rru'βert]	?
ROIG	[rotʃ]	Característica física: pèl-roig
ROMERO	[rro'mero]	Cognom
RULLO	[r'ruλo]	Característica física: aspecte del cabell
RUMBO	[r'rumbo]	?
SABAS	[s'abas]	?
SABATERO	[saβa'tero]	Avantpassat amb aquesta professió
SABRE	[s'asβre]	?
SAGRISTÀ	[sagrɪs'ta]	Avantpassat era sagristà
SALAO	[sa'lao]	Per l'abús d'aquest mot
SALUSTIANO	[salus'tjano]	Nom propi
SANTANERO	[santa'nero]	Descendeix de l'antic ermità de Santa Anna
SARPA	[s'arpa]	Per la grandària de les seues mans
SASTRE	[s'astre]	Professió
SILVERIA	[sil'veria]	Prenom
SIRVENT	[sir'vent]	Procedeixen d'una altra població. S'ignora el seu origen, encara que probablement siga d'un cognom o professió (criat)
SÓCIO (EL)	[s'osjo]	?
SOLDAT	[sol'dat]	?
SORD	[sort]	Característica física

MALNOM		SIGNIFICAT
SURDO	[ˈsurðo]	Persona esquerrana
SURIONERO	[surjoˈnero]	Procedeixen de la població de Sorió
TACATAC	[takaˈtak]	?
TAFARRA	[taˈfarra]	?
TAFARRETA	[tafaˈrreta]	?
TARORA	[taˈrora]	?
TERRAFORT	[ˈtarraˈfɔrt]	Arrendataris d'una parcel·la en la partida de Terrafort, en el terme de Xàtiva
TOMACA	[toˈmaka]	?
TONI EL DEL FORN		Propietari d'un forn
TORRÓ	[toˈro]	?
TRAMUSSER	[tramúˈser]	?
TREMENDO	[treˈmendo]	Possiblement persona una mica exagerada
TRENTALLIURES	[ˈtrentaˈl̪iures]	?
UANO	[ˈwano]	?
UENSO	[uˈenso]	?
UÏSO	[uˈizo]	Afèresi de Lluïso
VARILLA	[vaˈriɫa]	?
VENENO	[veˈneno]	?
VETETA	[veˈteta]	?
VULLNADAR	[vuɫnaˈðar]	Per la repetició excessiva de la frase en la seua infantesa
XALAN	[tʃaˈlan]	?
XAMBÓ	[tʃamˈbo]	Possiblement partidari de Cambó amb una deformació de pronúncia o també sinònim de sortós.
XAPA	[ˈtʃapa]	?
XAPARRO	[tʃaˈparro]	?
XATO	[ˈtʃato]	Característica física
XAVAL	[tʃaˈval]	Ironia sobre la seua alçària
XEREVIA	[tʃereˈvia]	?

MALNOM		SIGNIFICAT
XERNA	[ˈtʃerna]	Persona de poca grandària, similar a l'ocell, que és prou petit
XEU	[tʃeɯ]	?
XISPA	[ˈtʃispa]	?
XOC	[tʃɔk]	Procedeix d'una altra població i se'n deconeix l'origen
XORLITO	[tʃorˈlito]	?
XOTO	[ˈtʃoto]	?
XUFA	[ˈtʃufa]	?
XULO	[ˈtʃulo]	Característica psíquica
XURRERO	[tʃuˈrrero]	Descendent d'una família que feia "sequillos" o també neules
XURRETA	[tʃuˈrreta]	?

M'agradaria, finalment, fer una reflexió sobre les conseqüències que ha produït i seguirà produint, en la nostra llengua, la particular situació sociolingüística.

Si fem un repàs minuciós als malnoms podrem descobrir la introducció dels diftongs -IA, -IE, -IO (Carlàmpio, Convinència...), la terminació -O d'alguns masculins (Beato, Blanco, Polaco, Coixo, Rullo...), la introducció del morfema -ERO convivint amb -ER (Cacauero, Cantinero, Coetero.../ Carboner, Moliner, Carreter...), l'aparició del morfema -OT que realitza una funció d'augmentatiu i no de despectiu (Homenot, Jaumot, Monot...), i, evidentment, lexemes propis d'una llengua, com és el castellà, que actua, diguem-ne, de superestrat del català (Ninyo, Papaïto, Mia, Muela, Palomo, Pastelero...).

Esperem que d'alguna manera aquesta situació vagi canviant, ja que l'aparició d'aquests símptomes en la malnomenació reflecteix que la situació sociolingüística està arrelant a uns nivells preocupants d'acceptació de fenòmens lingüístics que provoquen la identificació dels elements aliens com a propis.